

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 1702

Warszawa, 7 czerwca 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks karny.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Andrzeja Halickiego.

(-) Paweł Arndt; (-) Urszula Augustyn; (-) Joanna Augustynowska; (-) Tadeusz Aziewicz; (-) Paweł Bańkowski; (-) Anna Białkowska; (-) Marek Biernacki; (-) Janusz Cichoń; (-) Tomasz Cimoszewicz; (-) Artur Dunin; (-) Joanna Frydrych; (-) Grzegorz Furgo; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Elżbieta Gapińska; (-) Zdzisław Gawlik; (-) Elżbieta Gelert; (-) Artur Gierada; (-) Tomasz Głogowski; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Jan Grabiec; (-) Andrzej Halicki; (-) Małgorzata Kidawa-Błońska; (-) Marcin Kierwiński; (-) Joanna Kluzik-Rostkowska; (-) Magdalena Kochan; (-) Agnieszka Kołacz-Leszczyńska; (-) Ewa Kołodziej; (-) Adam Korol; (-) Tomasz Kostuś; (-) Marek Krzakała; (-) Tomasz Lenz; (-) Arkadiusz Marchewka; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Anna Nemś; (-) Sławomir Neumann; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Katarzyna Osos; (-) Danuta Pietraszewska; (-) Kazimierz Plocke; (-) Jacek Protas; (-) Elżbieta Radziszewska; (-) Grzegorz Raniewicz; (-) Jakub Rutnicki; (-) Krystyna Sibińska; (-) Tomasz Siemoniak; (-) Bogusław Sonik; (-) Michał Szczerba; (-) Krystyna Szumilas; (-) Bożena Szydłowska; (-) Marcin Świącicki; (-) Jarosław Urbaniak; (-) Anna Wasilewska; (-) Monika Wielichowska; (-) Ryszard Wilczyński; (-) Wojciech Wilk.

USTAWA

z dnia 2017 r.

o zmianie ustawy - Kodeks karny

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 i 2138 oraz z 2017 r. poz. 244 i 768) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 246 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 246 § 1.** Funkcjonariusz publiczny lub ten, który działając na jego polecenie, dopuszcza się stosowania tortur poprzez używanie przemocy, groźby bezprawnej lub w inny sposób znęcając się fizycznie lub psychicznie nad inną osobą, w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§2. Funkcjonariusz publiczny lub ten, który działając na jego polecenie, dopuszcza się stosowania tortur poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 i 2 działał ze szczególnym okrucieństwem,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 12.

§ 4. Funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 lub 3.

podlega karze określonej w tych przepisach.”;

2) w art. 247 uchyla się §3.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu ustawy

Głównym celem przedmiotowego projektu jest penalizacja w Kodeksie karnym stosowania przez funkcjonariuszy publicznych tortur oraz zaostrezenie górnej granicy kar jakim podlegać będą funkcjonariusze stosujący przemoc wobec obywateli.

Przedmiotowe zmiany są konieczne ze względu na sytuację, która zapanowała w polskiej policji po 2015 r., a co zostało ujawnione w związku z zatrzymaniem, torturowaniem i śmiercią w dniu 15 maja 2016 r. pana Igora Stachowiaka. Nagrania z ujawnionego w mediach nagrania video zarejestrowanego przez paralizator pokazują skandaliczne zachowanie policjantów podczas tego zdarzenia. Czynności, których dopuścili się policjanci wobec pana Igora Stachowiaka zostały przez Rzecznika Praw Obywatelskich uznane wprost za tortury w rozumieniu Konwencji w *sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania przyjęta przez zgromadzenie ogólne narodów zjednoczonych* dnia 10 grudnia 1984 r.

Zgodnie z art. 1 ww. Konwencji, określenie „tortury” oznacza każde działanie, którym jakiegokolwiek osobie umyślnie zadaje się ostry ból lub cierpienie, fizyczne bądź psychiczne, w celu uzyskania od niej lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, gdy taki ból lub cierpienie powodowane są przez funkcjonariusza państwowego lub inną osobę występującą w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Określenie to nie obejmuje bólu lub cierpienia wynikających ze stosowania przez funkcjonariuszy publicznych prawnie dopuszczalnych środków przymusu bezpośredniego.

W swoich rekomendacjach Komitet Przeciwko Torturom wielokrotnie wskazywał, że włączenie do krajowego prawa karnego definicji przestępstwa tortur, ściśle odpowiadającej ww. definicji, pozwoliłoby w sposób wyraźny różnicować tortury

stosowane przez funkcjonariusza publicznego lub za jego zgodą lub przyzwoleniem i akty przemocy w szerokim tego słowa znaczeniu, popełnionymi przez osoby nie działające w imieniu państwa.

W art. 246 Kodeksu karnego określono przestępstwo polegające na użyciu przemocy, groźby bezprawnej lub innej formy fizycznego lub psychicznego znęcania się przez funkcjonariusza publicznego lub osobę działającą na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczeń. W art. 247 przewidziano karę za znęcanie się nad osobą legalnie pozbawioną wolności, a karze podlega także funkcjonariusz publiczny, który wbrew swojemu obowiązkowi dopuszcza do popełnienia takiego czynu.

Szczegółowa analiza definicji tortur z art. 1 ww. Konwencji wskazuje, że regulacje Kodeksu karnego nie penalizują wszystkich elementów tej definicji. Kodeks karny nie uwzględnia sytuacji stosowania tortur „w celu ukarania osoby za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana oraz różnica pomiędzy dotychczasowym, a projektowanym stanem prawnym

Kodeks karny przewiduje, że funkcjonariusz publiczny lub ten, który działając na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia stosuje przemoc, groźbę bezprawną lub w inny sposób znęca się fizycznie

lub psychicznie nad inną osobą, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (art. 246 k.k.).

Natomiast zgodnie z art. 247 § 1 k.k. kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W przypadku gdy sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. (§2)

Jedynie w przepisie § 3 art. 246 zawarty został przepis szczególny dotyczący funkcjonariuszy publicznych, którzy wbrew obowiązkowi dopuszczają do popełnienia

czynu określonego w § 1 lub 2, i stanowi, że podlegają oni karze określonej w tych przepisach.

W przedmiotowym projekcie proponuje się zmianę art. 246 k.k. oraz art. 247 k.k. mającą na celu pełne wdrożenie przepisów Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur.

W art. 1 w pkt 1 projektu proponuje się rozszerzenie zakresu art. 246:

- obowiązujący obecnie **przepis art. 246 zostanie ujęty w § 1** oraz uzupełniony o wskazanie, że funkcjonariusz publiczny lub ten, który działa na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia stosuje przemoc, groźbę bezprawną lub w inny sposób znęca się fizycznie lub psychicznie nad inną osobą, stosuje tortury.
- dodanie w **art. 246 § 2** określającego (sankcjonującego) przestępstwo polegające na stosowaniu tortur przez funkcjonariuszy publiczny lub osoby działające na jego polecenie nad inną osobą.

Zgodnie z proponowanym przepisem, w przypadku, gdy funkcjonariusz publiczny lub osoba działająca na jego polecenie stosuje tortury poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, **podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8.**

Obecnie obowiązujący przepis art. 247 § 1 k.k. stanowi, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, natomiast przepis szczególny został zawarty w art. 247 § 3 i odnosi się do sytuacji, w której to funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1 lub 2.

Proponowany przepis art. 246 § 2 konsumuje regulacje zawartą w art. 247 § 3 w zw. z §1, oraz rozszerza zakres przedmiotowy przestępstwa poprzez zawarcie w nim wszystkich dotychczas pominiętych elementów definicji tortur ustanowionej w art. 1 Konwencji;

- w art. 246 § 3 k.k. projektodawcy proponują, aby w przypadku gdy funkcjonariusz publiczny – sprawca czynu określonego w § 1 i 2 działał ze szczególnym okrucieństwem, podlegać będzie karze pozbawienia wolności od roku do lat 12;
- w 246 § 4 funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązкови dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 lub 3, podlega karze określonej w tych przepisach.”;

W projektowanym przepisie art. 246 § 4, zawierać będzie w swoim zakresie przedmiotowym uchylany przepis art. 247 § 3, oraz zostanie rozszerzony o wskazanie, że karze będzie podlegał także funkcjonariusz publiczny, który dopuszcza do popełnienia czynu aktualnie przewidzianego w art. 246 § 1.

Proponowany przepis również stanowi novum, ponieważ w obowiązującym kodeksie karnym, brak jest przepisu, który stanowi o tym, że karze podlega także ten funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązкови dopuszcza do popełniania czynu znęcania się fizycznego i psychicznego mającego na celu tzw. „wymuszenie zeznania, wyjaśnień i informacji” przez innych funkcjonariuszy publicznych.

- konsekwencją projektowanej zmiany art. 246 jest zmiana art. 247 polegająca na uchyleniu §3.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i źródła finansowania

Proponowane zmiany w pozytywny sposób wpłyną na pogłębianie i rozpowszechnianie wiedzy społeczeństwa na temat problemu stosowania tortur. Zdaniem projektodawców przedłożone propozycję pogłębią świadomość obywateli, w zakresie szkodliwości i nielegalności stosowania tortur. Dotychczas w wielu środowiskach panuje przekonanie, że znęcanie się przez funkcjonariuszy publicznych prowadzone w ramach czynności służbowych np. przesłuchań jest dopuszczalne. Przedstawione zmiany mają na celu, przede wszystkim zaostrenie przepisów dotyczących

psychicznego

i fizycznego znęcania się, a także przybliżyć problem stosowania tortur przez funkcjonariuszy publicznych opinii publicznej.

Ponadto należy zaznaczyć, że brak odrębnego przestępstwa tortur i uwzględnienia wszystkich elementów definicji tortur przewidzianej w Konwencji niesie za sobą określone konsekwencje praktyczne. Wprowadzenie przedłożonych zmian umożliwi ściganie i karanie faktycznych sprawców tortur. Gwarantując tym samym prawo ofiar do sprawiedliwego zadośćuczynienia za doznane krzywdy. Projektowana zmiana zdaniem wnioskodawców poskutkuje wzmocnieniem zasady zakazu stosowania tortur określonej w art. 40 Konstytucji.

4. Ocena zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektu niniejszej ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 14 czerwca 2017 r.

BAS-WAPEiM-1194/17

Pan Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Halicki)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt zmierza do znowelizowania ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹. Projektodawcy proponują modyfikację art. 246 Kodeksu karnego przez sprecyzowanie, że penalizowane przez ten przepis zachowanie stanowi stosowanie tortur. Ponadto projekt wprowadza penalizację stosowania przez funkcjonariusza tortur w innych przypadkach (w tym w celu ukarania osoby za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku). Działanie ze szczególnym okrucieństwem ma stanowić kwalifikowaną postać opisanych przestępstw. Penalizowane ma być również dopuszczenie przez funkcjonariusza, wbrew obowiązkowi, do popełnienia wymienionych czynów.

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (KPP UE), w tym jej art. 4, zakazujący tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, ma zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii (art. 51 ust. 1 KPP UE). W ocenie Trybunału Sprawiedliwości UE oznacza to, że poszanowanie praw podstawowych chronionych na mocy karty jest konieczne w sytuacji, w której przepisy krajowe mieszczą się w zakresie zastosowania prawa Unii. Natomiast jeżeli stan prawny

¹ Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, ze zmianami.

nie jest objęty zakresem zastosowania prawa Unii, postanowienia karty nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do nadania mu takiej właściwości²).

W analizowanym przypadku przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem UE. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym³ przewiduje co prawda prawo do nieskładania wyjaśnień i prawo do nieobciążania samego siebie w ramach postępowania karnego (art. 7 dyrektywy), jednak nie rozciąga to właściwości prawa UE na sferę stanowienia przepisów karnych zmierzających do zwalczania tortur. Wobec powyższego postanowienia KPP UE nie obejmują przedmiotu projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem UE.

4. Konkluzja

Przedmiot poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny nie jest objęty prawem UE.

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt

² Wyrok TSUE w sprawie C-617/10 - Åkerberg Fransson, ECLI:EU:C:2013:10, pkt 19-21.

³ Dz. Urz. UE L 65, 11.3.2016, s. 1.

Warszawa, 14 czerwca 2017 r.

BAS-WAPEiM-1195/17

Pan Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Andrzej Halicki) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt zmierza do znowelizowania ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹. Projektodawcy proponują modyfikację art. 246 Kodeksu karnego przez sprecyzowanie, że penalizowane przez ten przepis zachowanie stanowi stosowanie tortur. Ponadto projekt wprowadza penalizację stosowania przez funkcjonariusza tortur w innych przypadkach (w tym w celu ukarania osoby za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku). Działanie ze szczególnym okrucieństwem ma stanowić kwalifikowaną postać opisanych przestępstw. Penalizowane ma być również dopuszczenie przez funkcjonariusza, wbrew obowiązkowi, do popełnienia wymienionych czynów.

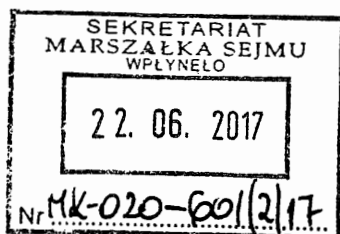
Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej, nie jest więc projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt

¹ Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, ze zmianami.

Warszawa, dnia 22 czerwca 2017 r.

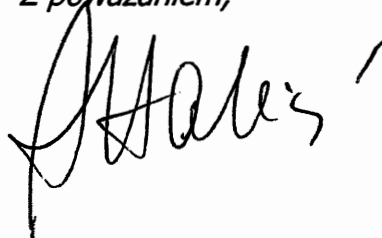

Szanowny Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na pismo GMS-WP-03-85/17 w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, przekazuję w załączeniu uzupełnione uzasadnienie projektu ustawy w zakresie skutków finansowych wejścia w życie projektowych zmian.

Z poważaniem,

Załącznik – uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu ustawy

Głównym celem przedmiotowego projektu jest penalizacja w Kodeksie karnym stosowania przez funkcjonariuszy publicznych tortur oraz zaostrenie górnej granicy kar jakim podlegać będą funkcjonariusze stosujący przemoc wobec obywateli.

Przedmiotowe zmiany są konieczne ze względu na sytuację, która zapanowała w polskiej policji po 2015 r., a co zostało ujawnione w związku z zatrzymaniem, torturowaniem i śmiercią w dniu 15 maja 2016 r. pana Igora Stachowiaka. Nagrania z ujawnionego w mediach nagrania video zarejestrowanego przez paralizator pokazują skandaliczne zachowanie policjantów podczas tego zdarzenia. Czynności, których dopuścili się policjanci wobec pana Igora Stachowiaka zostały przez Rzecznika Praw Obywatelskich uznane wprost za tortury w rozumieniu Konwencji w *sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania przyjęta przez zgromadzenie ogólne narodów zjednoczonych dnia 10 grudnia 1984 r.*

Zgodnie z art. 1 ww. Konwencji, określenie „tortury” oznacza każde działanie, którym jakiegokolwiek osobie umyślnie zadaje się ostry ból lub cierpienie, fizyczne bądź psychiczne, w celu uzyskania od niej lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, gdy taki ból lub cierpienie powodowane są przez funkcjonariusza państwowego lub inną osobę występującą w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Określenie to nie obejmuje bólu lub cierpienia

wynikających ze stosowania przez funkcjonariuszy publicznych prawnie dopuszczalnych środków przymusu bezpośredniego.

W swoich rekomendacjach Komitet Przeciwko Torturom wielokrotnie wskazywał, że włączenie do krajowego prawa karnego definicji przestępstwa tortur, ściśle odpowiadającej ww. definicji, pozwoliłoby w sposób wyraźny różnicować tortury stosowane przez funkcjonariusza publicznego lub za jego zgodą lub przyzwoleniem i akty przemocy w szerokim tego słowa znaczeniu, popełnionymi przez osoby nie działające w imieniu państwa.

W art. 246 Kodeksu karnego określono przestępstwo polegające na użyciu przemocy, groźby bezprawnej lub innej formy fizycznego lub psychicznego znęcania się przez funkcjonariusza publicznego lub osobę działającą na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczeń. W art. 247 przewidziano karę za znęcanie się nad osobą legalnie pozbawioną wolności, a karze podlega także funkcjonariusz publiczny, który wbrew swojemu obowiązkowi dopuszcza do popełnienia takiego czynu.

Szczegółowa analiza definicji tortur z art. 1 ww. Konwencji wskazuje, że regulacje Kodeksu karnego nie penalizują wszystkich elementów tej definicji. Kodeks karny nie uwzględnia sytuacji stosowania tortur „w celu ukarania osoby za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana oraz różnica pomiędzy dotychczasowym, a projektowanym stanem prawnym

Kodeks karny przewiduje, że funkcjonariusz publiczny lub ten, który działając na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia

stosuje przemoc, groźbę bezprawną lub w inny sposób znęca się fizycznie lub psychicznie nad inną osobą, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (art. 246 k.k.).

Natomiast zgodnie z art. 247 § 1 k.k. kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W przypadku gdy sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. (§2)

Jedynie w przepisie § 3 art. 246 zawarty został przepis szczególny dotyczący funkcjonariuszy publicznych, którzy wbrew obowiązkowi dopuszczają do popełnienia czynu określonego w § 1 lub 2, i stanowi, że podlegają oni karze określonej w tych przepisach.

W przedmiotowym projekcie proponuje się zmianę art. 246 k.k. oraz art. 247 k.k. mającą na celu pełne wdrożenie przepisów Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur.

W art. 1 w pkt 1 projektu proponuje się rozszerzenie zakresu art. 246:

- obowiązujący obecnie **przepis art. 246 zostanie ujęty w § 1** oraz uzupełniony o wskazanie, że funkcjonariusz publiczny lub ten, który działa na jego polecenie w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia stosuje przemoc, groźbę bezprawną lub w inny sposób znęca się fizycznie lub psychicznie nad inną osobą, stosuje tortury.
- dodanie w **art. 246 § 2** określającego (sankcjonującego) przestępstwo polegające na stosowaniu tortur przez funkcjonariuszy publiczny lub osoby działające na jego polecenie nad inną osobą.

Zgodnie z proponowanym przepisem, w przypadku, gdy funkcjonariusz publiczny lub osoba działająca na jego polecenie stosuje tortury poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu

zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, **podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8.**

Obecnie obowiązujący przepis art. 247 § 1 k.k. stanowi, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, natomiast przepis szczególny został zawarty w art. 247 § 3 i odnosi się do sytuacji, w której to funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1 lub 2.

Proponowany przepis art. 246 § 2 konsumuje regulację zawartą w art. 247 § 3 w zw. z §1, oraz rozszerza zakres przedmiotowy przestępstwa poprzez zawarcie w nim wszystkich dotychczas pominiętych elementów definicji tortur ustanowionej w art. 1 Konwencji;

- **w art. 246 § 3 k.k.** projektodawcy proponują, aby w przypadku gdy funkcjonariusz publiczny – sprawca czynu określonego w § 1 i 2 działał ze szczególnym okrucieństwem, podlegać będzie karze pozbawienia wolności od roku do lat 12;
- **w 246 § 4** funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1, 2 lub 3, podlega karze określonej w tych przepisach.”;

W projektowanym przepisie art. 246 § 4, zawierać będzie w swoim zakresie przedmiotowym uchylany przepis art. 247 § 3, oraz zostanie rozszerzony o wskazanie, że karze będzie podlegał także funkcjonariusz publiczny, który dopuszcza do popełnienia czynu aktualnie przewidzianego w art. 246 § 1.

Proponowany przepis również stanowi novum, ponieważ w obowiązującym kodeksie karnym, brak jest przepisu, który stanowi o tym, że karze podlega także ten funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełniania czynu znęcania się fizycznego i psychicznego mającego na celu tzw. „wymuszenie zeznania, wyjaśnień i informacji” przez innych funkcjonariuszy publicznych.

- konsekwencją projektowanej zmiany art. 246 jest zmiana art. 247 polegająca na uchyleniu §3.

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i źródła finansowania

Proponowane zmiany w pozytywny sposób wpłyną na pogłębianie i rozpowszechnianie wiedzy społeczeństwa na temat problemu stosowania tortur. Zdaniem projektodawców przedłożone propozycję pogłębią świadomość obywateli, w zakresie szkodliwości i nielegalności stosowania tortur. Dotychczas w wielu środowiskach panuje przekonanie, że znęcanie się przez funkcjonariuszy publicznych prowadzone w ramach czynności służbowych np. przesłuchań jest dopuszczalne. Przedstawione zmiany mają na celu, przede wszystkim zaostreć przepisy dotyczące psychicznego i fizycznego znęcania się, a także przybliżyć problem stosowania tortur przez funkcjonariuszy publicznych opinii publicznej.

Ponadto należy zaznaczyć, że brak odrębnego przestępstwa tortur i uwzględnienia wszystkich elementów definicji tortur przewidzianej w Konwencji niesie za sobą określone konsekwencje praktyczne. Wprowadzenie przedłożonych zmian umożliwi ściganie i karanie faktycznych sprawców tortur. Gwarantując tym samym prawo ofiar do sprawiedliwego zadośćuczynienia za doznane krzywdy. Projektowana zmiana zdaniem

wnioskodawców poskutkuje wzmocnieniem zasady zakazu stosowania tortur określonej w art. 40 Konstytucji.

4. Ocena zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektu niniejszej ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

5. Wejście w życie przedmiotowego projektu nie będzie miało wpływu na budżet państwa.

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Leszek Bosek

Warszawa, 27 czerwca 2017 r.

KR-51-562/17/TSR
W/ 18240 /17

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz.

Data wpływu **28. 06. 2017**

Pan

Adam PODGÓRSKI

ZASTĘPCA SZEFA

KANCELARII SEJMU

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 19 czerwca 2017 r., nr GMS-WP-173-157/17, dotyczące zaopiniowania **projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny**, w załączeniu przekazuję opinię Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej do przedłożonego projektu.

2 *Artur Woźnicki*
Wz. PREZESA
Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej
WICEPREZES
Artur Woźnicki

Otrzymują:

adresat – 1 egz.,
a/a – 1 egz.

Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny

W związku z otrzymaniem do zaopiniowania *projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny* zauważa się, co następuje:

1. Projekt ustawy zakłada ujęcie obecnie obowiązującego art. 246 k.k. w § 1 oraz uzupełnienie treści tego przepisu o wskazanie, że znęcanie się nad inną osobą ma mieć postać tortur. Ponadto projektodawca proponuje dodanie § 2-4 do art. 246 k.k. Art. 246 § 2 k.k. ma penalizować te same czynności wykonawcze, co opisane w art. 246 § 1 k.k., ale podejmowane w innym celach: „w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”. Art. 246 § 3 k.k. ma stanowić typ kwalifikowany w stosunku do art. 246 § 1 i 2 w oparciu o znamię „działania ze szczególnym okrucieństwem”, zaś art. 246 § 4 k.k. ma stanowić podstawę odpowiedzialności karnej funkcjonariusza publicznego, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynów określonych w art. 246 § 1-3 k.k. Jednocześnie projektodawca zakłada uchylenie art. 247 § 3 k.k.

Ocena przedłożonego do zaopiniowania projektu ustawy wymaga w pierwszej kolejności odniesienia się do uzasadnienia zmian zaprezentowanego przez projektodawcę.

2. W uzasadnieniu projektodawca wskazał, że *„głównym celem przedmiotowego projektu jest penalizacja w Kodeksie karnym stosowania przez funkcjonariuszy publicznych tortur oraz zaostrzenie górnej granicy kar jakim podlegać będą funkcjonariusze stosujący przemoc wobec obywateli”*. Projektodawca, odwołując się do definicji tortur zawartej w Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 grudnia 1984 r. (dalej: Konwencja), stwierdził, że *„regulacje Kodeksu karnego nie penalizują wszystkich elementów tej definicji”*. W konsekwencji *„w przedmiotowym projekcie proponuje się zmianę art. 246 k.k. oraz art. 247 k.k. mającą na celu pełne wdrożenie przepisów Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur”*, zaś *„wprowadzenie przedłożonych zmian umożliwi ściganie i karanie faktycznych sprawców tortur”*.

Odnosząc się do szczegółowych rozwiązań, projektodawca wskazał, że *„proponowany przepis art. 246 § 2 konsumuje regulacje zawartą w art. 247 § 3 w zw. z §1, oraz rozszerza zakres przedmiotowy przestępstwa poprzez zawarcie w nim wszystkich dotychczas pominiętych elementów definicji tortur ustanowionej w*

art. 1 Konwencji”. Ponadto projektowany art. 246 § 4 k.k. „zawierać będzie w swoim zakresie przedmiotowym uchylany przepis art. 247 § 3”, zaś uzasadnieniem jego wprowadzenia jest to, że „w obowiązującym kodeksie karnym, brak jest przepisu, który stanowi o tym, że karze podlega także ten funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązкови dopuszcza do popełnienia czynu znęcania się fizycznego i psychicznego mającego na celu tzw. „wymuszenie zeznania, wyjaśnień i informacji” przez innych funkcjonariuszy publicznych”.

3. Zgodnie z art. 1 Konwencji, przez tortury należy rozumieć „każde działanie, którym jakiegokolwiek osobie umyślnie zadaje się ostry ból lub cierpienie, fizyczne bądź psychiczne, w celu uzyskania od niej lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, gdy taki ból lub cierpienie powodowane są przez funkcjonariusza państwowego lub inną osobę występującą w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Określenie to nie obejmuje bólu lub cierpienia wynikających jedynie ze zgodnych z prawem sankcji, nieodłącznie związanych z tymi sankcjami lub wywołanych przez nie przypadkowo”.

Tortury definiowane są tym samym w oparciu o trzy kryteria: sprawcę, czynność wykonawczą i stronę podmiotową. Jako sprawca tortur został wskazany funkcjonariusz państwowy lub inna osoba występująca w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Zachowanie stanowiące tortury ma polegać na zadawaniu ostrego bólu lub cierpienia, fizycznego bądź psychicznego. Jeżeli zaś chodzi o stronę podmiotową, to sprawca ma działać umyślnie, a nadto w ściśle określonych celach: w celu uzyskania od danej osoby lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania danej osoby za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji.

4. **W ocenie projektodawcy obecne przepisy kodeksu karnego nie penalizują wszystkich wypadków tortur opisanych w art. 1 Konwencji, stąd istnieje potrzeba ich nowelizacji. Założenie to jest jednak błędne i nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach kodeksu karnego.**

5. Ustawodawca w kodeksie karnym nie ustanowił czynu zabronionego penalizującego wprost „zadawanie ostrego bólu lub cierpienia, fizycznego bądź psychicznego”, niemniej za karalne uznał zachowanie polegające na **znęcaniu się fizycznym lub psychicznym** nad inną osobą (m.in. pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy – art. 207 § 1 k.k., ogólnie inną osobą – art. 246 k.k. czy też osobą pozbawioną wolności – art. 247 k.k.). Powszechnie w

doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że znęcanie się to zazwyczaj systematycznie powtarzające się zachowania złożone z jedno- lub wielorodzajowych pojedynczych czynności, naruszających różne dobra osobiste (np. nietykalność cielesna, wolność, godność osobista), przejawiające się zadawaniem cierpień fizycznych lub dręczeniem psychicznym. W tym pojęciu mieści się również powodowanie poważnego bólu u ofiary (por. wyrok SN z 6.08.1996 r., WR 102/96). Co więcej, w doktrynie i orzecznictwie powszechnie przyjmuje się również, że za znęcanie się można uznać także zachowanie ograniczone do jednego zdarzenia zwartego czasowo i miejscowo, aczkolwiek odznaczającego się intensywnością zadawania cierpień fizycznych lub dręczenia psychicznego (por. np. uchwała SN z 9.06.1976 r., VI KZP 13/75; wyrok SN z 30.08.1971 r., I KR 149/71; wyrok SN z 27.02.2002 r., II KKN 17/00).

Z powyższego wynika, że **poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą należy rozumieć co do zasady także to, co Konwencja w art. 1 określa mianem zadawania ostrego bólu lub cierpienia, fizycznego bądź psychicznego**, a zatem – z przedmiotowego punktu widzenia – mianem tortur. Co więcej, w pewnym zakresie pojęcie znęcania się jest nawet szersze. Tortury wymagają bowiem zadawania innej osobie cierpienia fizycznego lub psychicznego, które ma charakter ostry, zaś czynność „znęcania się” zasadniczo nie wymaga kwalifikowanej formy zadawanych cierpień fizycznych lub psychicznych.

Z tego choćby względu **nowelizacja art. 246 k.k. (w projekcie art. 246 § 1 k.k.) polegająca na uzupełnieniu tego przepisu o wskazanie, że zachowanie funkcjonariusza publicznego ma polegać na dopuszczaniu się stosowania tortur, może przynieść odwrotny od zakładanego skutek**. Może ona bowiem doprowadzić do ograniczenia zakresu odpowiedzialności karnej funkcjonariuszy publicznych na gruncie projektowanego art. 246 § 1 k.k. (w stosunku do obecnego art. 246 k.k.) za znęcanie się nad inną osobą we wskazanych tam celach jedynie do tych sytuacji, gdy owo znęcanie się będzie miało charakter kwalifikowany, objawiający się zadawaniem ostrego cierpienia fizycznego lub psychicznego, a zatem stanowiący tortury. W wypadku pozostałych zdarzeń mających charakter znęcania się, które jednak nie odznaczały się zadawaniem ostrego bólu lub cierpienia fizycznego lub psychicznego (nie byłyby torturami), a które byłyby dokonywane w celach wskazanych w art. 246 k.k., funkcjonariusz publiczny ponosiłby odpowiedzialność karną jedynie na gruncie art. 207 § 1 k.k. (o ile pokrzywdzony będzie należał do kręgu osób wskazanych w tym przepisie), przewidującego jednak niższe zagrożenie karne, lub innych czynów zabronionych z kodeksu karnego przeciwko nietykalności cielesnej, wolności czy też godności osobistej (np. art. 190, 191, 216 lub 217 k.k.), także przewidujących niższe zagrożenie karne.

6. Oczywiście, mogą zdarzyć się sytuacje, w których dojdzie do zadawania innej osobie ostrego bólu lub cierpienia, fizycznego bądź psychicznego, w ramach jednego zdarzenia, podczas gdy kodeksowe pojęcie „znęcania się” wymaga zasadniczo pewnej powtarzalności i systematyczności zachowań. Niemniej, jak zostało wyżej wskazane, za znęcanie się uznawane są również pojedyncze zdarzenia, o ile odznaczają się intensywnością zadawania cierpień fizycznych lub dręczenia psychicznego. Z taką intensywnością mamy zaś do czynienia w wypadku tortur w rozumieniu art. 1 Konwencji, gdyż ból lub cierpienie fizyczne lub psychiczne mają mieć charakter kwalifikowany (ostry), a zatem odznaczać się właśnie pewną intensywnością.

Co więcej, nawet jeżeli pojedyncze zdarzenie nie charakteryzowałoby się z jakichś względów taką intensywnością, która pozwalałaby na uznanie zachowania sprawcy za znęcanie się nad inną osobą, **zadawanie ostrego bólu lub cierpienia fizycznego lub psychicznego ostatecznie należałoby kwalifikować jako zachowanie realizujące znamiona innych czynów zabronionych z kodeksu karnego przeciwko nietykalności cielesnej, wolności czy też godności osobistej (np. art. 190, 191, 216 lub 217 k.k.).** Dodatkowo, w wypadku funkcjonariuszy publicznych, każde takie zachowanie stanowiłoby jednocześnie **przekroczenie uprawnień i realizację znamion czynu zabronionego z art. 231 § 1 k.k.**

W związku z powyższym należy przyjąć, że kodeks karny uznaje za karalne wszystkie zachowania, które z przedmiotowego punktu widzenia stanowią tortury w rozumieniu art. 1 Konwencji.

7. Projektowany art. 246 § 2 k.k. ma penalizować dopuszczanie się przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie, stosowania tortur poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą *„w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”*. W ocenie projektodawcy wprowadzenie tego przepisu jest konieczne, gdyż kodeks karny nie penalizuje stosowania tortur w tych celach.

Należy zwrócić uwagę, że kodeks karny dzieli przypadki znęcania się nad inną osobą, w którym to pojęciu zasadniczo mieszczą się również tortury w rozumieniu art. 1 Konwencji (patrz uwagi wyżej), na trzy grupy.

Po pierwsze, na gruncie art. 246 k.k. penalizowane jest znęcanie się fizyczne lub psychiczne przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie, nad inną osobą *„w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia”*.

Po drugie, na gruncie art. 247 § 1 k.k. penalizowane jest znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą prawnie pozbawioną wolności. Znamiona tego typu mogą być zrealizowane przez każdego (jest to bowiem przestępstwo powszechne), a zatem również przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie. Karalne jest znęcanie się nad osobą prawnie pozbawioną wolności w każdym celu, gdyż ustawodawca nie ograniczył w żaden sposób odpowiedzialności karnej jedynie do określonego celu działania sprawcy, a zatem także „w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”.

W konsekwencji na gruncie obecnie obowiązującego art. 247 § 1 k.k. karalne jest m.in. każde znęcanie się fizyczne lub psychiczne przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie, nad inną osobą prawnie pozbawioną wolności w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji.

Po trzecie, na gruncie art. 207 § 1 k.k. penalizowane jest znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad wskazanymi w tym przepisie osobami (osoba najbliższa, inna osoba pozostająca w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, małoletni lub osoba nieporadna ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny). Podobnie jak w wypadku art. 247 § 1 k.k., znamiona tego typu mogą być zrealizowane również przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie. Ustawa nie wymaga również określonego celu działania sprawcy, a zatem karalne jest również znęcanie się nad osobą wskazaną w art. 207 § 1 k.k. „w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji”.

Z powyższego wynika np., że funkcjonariusz publiczny, który znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od niego, która jednak nie jest prawnie pozbawiona wolności, realizuje znamiona czynu zabronionego z art. 207 § 1 k.k., niezależnie od celu, w jakim działa (a zatem także wówczas, gdy działa w celu ukarania tej osoby za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na tą osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji).

Nawet jeżeli pokrzywdzonym nie byłaby osoba prawnie pozbawiona wolności (zakres zastosowania art. 247 § 1 k.k.), osoba najbliższa, inna osoba pozostająca w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, małoletni lub osoba nieporadna ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny (zakres zastosowania art. 207 § 1 k.k.), zachowanie funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie, nie byłoby niekaralne. Trzeba bowiem przypomnieć, że wszelkie wypadki dopuszczania się tortur poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą należałoby w ostateczności kwalifikować jako zachowanie realizujące znamiona innych czynów zabronionych z kodeksu karnego przeciwko nietykalności cielesnej, wolności czy też godności osobistej (np. art. 190, 191, 216 lub 217 k.k.), zaś w wypadku funkcjonariusza publicznego także jako zachowanie stanowiące przekroczenie uprawnień w rozumieniu art. 231 § 1 k.k.

W związku z powyższym należy przyjąć, że – wbrew twierdzeniu projekodawcy – obowiązujące przepisy kodeksu karnego uznają za karalne wszystkie zachowania będące dopuszczaniem się przez funkcjonariusza publicznego lub tego, kto działa na jego polecenie, stosowania tortur poprzez znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad inną osobą w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na daną osobę lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji.

8. W ocenie projekodawcy, uzasadnieniem wprowadzenia projektowanego art. 246 § 4 k.k. ma być to, że „w obowiązującym kodeksie karnym, brak jest przepisu, który stanowi o tym, że karze podlega także ten funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełniania czynu znęcania się fizycznego i psychicznego mającego na celu tzw. „wymuszenie zeznań, wyjaśnień i informacji” przez innych funkcjonariuszy publicznych”. Twierdzenie to jest jednak błędne i nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach kodeksu karnego.

Zgodnie z art. 247 § 3 k.k., „funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełnienia czynu określonego w § 1 lub 2, podlega karze określonej w tych przepisach”. Z kolei art. 247 § 1 k.k. penalizuje znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności. W związku z tym należy uznać, że funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą prawnie pozbawioną wolności, popełnia przestępstwo z art. 247 § 3 k.k. Nie ma przy tym znaczenia dla odpowiedzialności karnej funkcjonariusza publicznego, w jakim celu i kto znęcał się nad osobą prawnie pozbawioną wolności. Art. 247 § 1 k.k. nie zawiera bowiem w tym zakresie żadnych ograniczeń. Z tego choćby względu, wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu projektu ustawy, projektowany art. 246 §

4 k.k. nie będzie zawierał w swoim zakresie przedmiotowym obecnie obowiązującego art. 247 § 3 k.k.

W konsekwencji na gruncie obowiązującego stanu prawnego – wbrew twierdzeniom projektodawcy – funkcjonariusz publiczny, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do znęcania się fizycznego lub psychicznego, także przez innego funkcjonariusza publicznego, nad osobą prawnie pozbawioną wolności, także w celu tzw. „wymuszenia zeznania, wyjaśnień i informacji”, realizuje znamiona czynu zabronionego z art. 246 § 4 k.k.

Rację ma jedynie projektodawca, choć nie zostało to stwierdzone wprost w uzasadnieniu projektu ustawy, że obowiązujący kodeks karny nie statuuje *expressis verbis* odpowiedzialności karnej funkcjonariusza publicznego, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do znęcania się fizycznego lub psychicznego nad inną osobą niż osoba prawnie pozbawiona wolności w celu tzw. „wymuszenia zeznania, wyjaśnień i informacji”. Niemniej brak takiego typu czynu zabronionego nie oznacza, że zachowanie takie nie zostało uznane za karalne na gruncie kodeksu karnego. Opisane wyżej zachowanie stanowić może bowiem działanie na szkodę interesu prywatnego na skutek niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariusza publicznego, a tym samym może realizować znamiona czynu zabronionego z art. 231 § 1 k.k.

W związku z powyższym należy uznać, że – wbrew twierdzeniom projektodawcy – **obowiązujące przepisy kodeksu karnego uznają za karalne wszystkie wypadki, w których funkcjonariusz publiczny wbrew obowiązkowi dopuszcza do popełniania czynu znęcania się fizycznego i psychicznego nad inną osobą mającego na celu tzw. „wymuszenie zeznania, wyjaśnień i informacji” przez innych funkcjonariuszy publicznych.**

9. Jako drugi główny cel projektu ustawy projektodawca wskazał konieczność zaostrzenia górnej granicy kar, jakim podlegać powinni funkcjonariusze publiczni stosujący przemoc wobec obywateli. Niemniej przedłożony projekt nie zawiera w tym zakresie jakiegokolwiek uzasadnienia i już tylko z tej racji nie może być oceniony pozytywnie.

10. Zachowania opisane w projektowanym art. 246 § 2 mają być zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do lat 8. Obecnie większość tych zachowań należy kwalifikować, jak to zostało wyżej wskazane, z art. 247 § 1 k.k., a tym samym zagrożone są one karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Projektodawca przewidział również w projektowanym art. 246 § 3 k.k. typ kwalifikowany czynu zabronionego w stosunku do projektowanego art. 246 § 1 i 2 k.k. ze względu na działanie sprawcy ze szczególnym okrucieństwem, zagrożony karą pozbawienia

wolności od roku do lat 12. Obecnie kodeks karny nie przewiduje tego rodzaju typu kwalifikowanego w stosunku do czynu zabronionego z art. 246 k.k.. Typ taki, ustanowiony w art. 247 § 2 k.k., odnosi się jedynie do czynu zabronionego z art. 247 § 1 k.k. i jest zagrożony karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Po pierwsze, projektodawca nie wskazał ani jednego argumentu uzasadniającego konieczność podwyższenia granic ustawowego zagrożenia karą za zachowania stanowiące znęcanie się fizyczne lub psychiczne przez funkcjonariuszy publicznych nad innymi osobami. Uzasadnienie takie jest z kolei konieczne dla weryfikacji, czy sankcje karne przewidziane za tego typu zachowania nie stanowią przypadkiem nieproporcjonalnego ograniczenia wolności jednostki ze względu na wysokość możliwej do orzeczenia kary pozbawienia wolności z punktu widzenia art. 31 ust. 3 Konstytucji. Brak wskazania konkretnych powodów przemawiających za podwyższeniem zagrożeń karnych w wypadku analizowanych zachowań powoduje, że nie jest możliwe ustalenie *ratio legis* tego typu zmian, a tym samym ich zasadności.

Po drugie, rzeczywiście dostrzegalna jest pewna dysproporcja w zagrożeniu karnym przewidzianym przez ustawodawcę za zachowania polegające na znęcaniu się fizycznym lub psychicznym przez funkcjonariusza publicznego nad inną osobą w celu uzyskania określonych zeznań, wyjaśnień, informacji lub oświadczenia (art. 246 k.k. – kara pozbawienia wolności od roku do lat 10) od zachowań polegających na znęcaniu się w innych celach (które głównie byłyby kwalifikowane, jak zostało wyżej wskazane, z art. 247 § 1 lub art. 207 § 1 k.k. – kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5). Niemniej wydaje się, że – w perspektywie celu wskazanego w art. 246 k.k. – takie rozróżnienie może być uzasadnione tym, że przedmiotem ochrony na gruncie tego przepisu jest nie tylko nietykalność cielesna, godność osobista czy też wolność człowieka, ale mocno eksponowana w art. 246 k.k. prawidłowość funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości (w ramach którego nie powinny być uzyskiwane i wykorzystywane informacje uzyskane przez funkcjonariuszy publicznych w wyniku znęcania się nad inną osobą).

11. W związku z powyższym Prokuratura Generalna negatywnie opiniuje przedłożony projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.

RADCA
Prokuratury Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

dr Tomasz Sroka